

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาเรื่องบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา ปี พ.ศ. 2534 เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์กับระบบการเมืองของไทย โดยเฉพาะในยามที่เกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น เพื่อทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ ผลกระทบของสื่อมวลชนที่มีต่อบุคคลและระบบการเมือง

การศึกษานี้กระทำโดยการวิจัยเอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองกรณีความขัดแย้งในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกา ปี 2534 ในการนี้ผู้ศึกษาเสนอเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 5 บทด้วยกันคือ

ในบทที่หนึ่ง ซึ่งเป็นบทนำนั้นผู้ศึกษาได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองกับระบบการเมืองว่ามีความสำคัญต่อระบบการเมืองมาก และได้อธิบายถึงความเกี่ยวข้องกันพอสังเขป ประเด็นใหญ่คือการอธิบายถึงบทบาทลักษณะต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ที่ทำหน้าที่กำหนดวาระพิจารณานั้นคือผู้ศึกษาได้ข้อสรุปว่า ส่วนใหญ่แล้วความรู้ของบุคคลได้จากสื่อมวลชนและหนังสือพิมพ์ก็มีได้ทำหน้าที่เพียงรายงานข่าวเท่านั้น หากยังได้มีการกำหนดความหมายจากตรรกะของตนเองเข้าไปในสถานการณ์ที่ไม่กระจ่างชัดแล้วสื่อความหมาย

ต่อไปให้ผู้อ่านผู้ชมได้รับรู้อีกทอดหนึ่ง กระบวนการนี้เป็นการสร้างโลกแห่งความเป็นจริงของบุคคลว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่และเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่สามารถเป็นอย่างอื่นไปได้

ในบทที่สอง เป็นการพิจารณาทฤษฎีแนวคิดว่าด้วยระบบการเมืองและการสื่อสารทางการเมืองตามที่นักรัฐศาสตร์และนักนิเทศศาสตร์ ได้ศึกษาค้นคว้าไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า ระบบการเมืองจะต้องทำหน้าที่เพื่อให้ระบบดำเนินสู่เป้าหมายของระบบได้โดยราบรื่น หากเกิดปัญหาก็จะต้องสามารถปรับตัวและรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ด้วยกระบวนการของระบบการย้อนกลับ และการสื่อสารก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสิ่งหนึ่งที่จะทำให้ระบบสามารถทำหน้าที่ได้อย่างคล่องตัว และยืดหยุ่นพอในการที่จะต้องเผชิญกับปัญหา การสื่อสารดังกล่าวจะไหลเวียนไปทั่วทั้งระบบเป็นตาข่ายเชื่อมโยงไปทั่วทุกส่วน ช่วยในการสื่อสารระหว่างกระบวนการต่าง ๆ ภายในระบบการเมือง และระบบกับสิ่งแวดล้อมซึ่งการสื่อสารทางการเมืองที่ใช้ในวงกว้างที่สุดก็คือ การสื่อสารมวลชนโดยที่มีโครงสร้างและหน้าที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะที่กำหนดไว้ โดยระบบการเมืองหรือระบอบการปกครอง และเนื่องด้วยศักยภาพในการถ่ายทอดลำเลียงข่าวสารไปได้ไกลกว้างขวาง และรวดเร็ว ทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลมากมายต่อระบบ ฉะนั้นการสื่อสารชนิดนี้จำเป็นต้องมีองค์การในทำหน้าที่ และมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ เพื่อควบคุมการกระทำ และในบางระบอบการปกครองอาจควบคุมด้วยกฎหมายอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้สื่อมวลชนเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในการทำหน้าที่สื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐบาลและกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง และการทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาล

ในบทที่สามเป็นการศึกษาถึงหนังสือพิมพ์กับระบบการเมืองไทยเงื่อนไข และบทบาทหน้าที่ทั้งนี้เป็นการกล่าวถึงที่มาของหนังสือพิมพ์ไทย บทบาท หน้าที่ เงื่อนไข และการควบคุมหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ไทยเป็นสื่อมวลชนชนิดเดียวในปัจจุบันที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ มีอิสระและเสรีภาพในการเสนอข่าวสารมากกว่าชนิดอื่น ๆ ในอดีตสัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลไม่ค่อยราบรื่น มีกฎหมายเผด็จการควบคุมอยู่ยาวนาน การทำหน้าที่ในการตรวจสอบรัฐบาลและการเรียกร้องแทนประชาชนจึงทำไม่ได้เต็มที่ ในปัจจุบันหนังสือพิมพ์มีอิสระเสรีภาพมากขึ้นตามกระแสการพัฒนา และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นหนังสือพิมพ์แสดงบทบาทและหน้าที่ของตนได้มากขึ้น เช่นในด้านการเรียกร้องผลประโยชน์ Articulation แต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องของการรับผิดชอบต่อจรรยาบรรณ ซึ่งความรับผิดชอบในที่นี้ รัฐบาล หนังสือพิมพ์ และประชาชน ยังมองภาพต่างกัน กล่าวคือยังไม่มีค่าจำกัดความร่วมมือกันว่า หมายถึงอะไรบ้างและเมื่อหนังสือพิมพ์มีการเติบโตมากขึ้น มีการแข่งขันทางธุรกิจอย่างเต็มที่ ความเป็นเจ้าของทุนและการต้องพึ่งนายทุน ก็เป็นข้อจำกัดในการทำหน้าที่ และแสดงบทบาท คือในบางครั้งอาจถูกกำหนดทิศทางจากนายทุนหรือเงื่อนไขทางธุรกิจ

บทที่สี่ เป็นบทที่ว่าด้วยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 สิ่งที่ได้จากการศึกษาคือการได้เห็นภาพอันซับซ้อนของความขัดแย้ง เนื่องจากเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในวงการตุลาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ภาพพจน์และบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง และที่ร่วมเป็นกองเชียร์ของแต่ละฝ่าย ทำให้ประเด็นความขัดแย้งเกิดความคลุมเครือไม่ชัดเจน และหนังสือพิมพ์ด้วยการเลือกเฟ้นสารที่จะเสนอ จึงเป็นผู้ทำหน้าที่กำหนดวาระทางการเมืองขยายเขตแดน และเพิ่มความ

เข้มข้นของความขัดแย้งออกไป จนทำให้ได้เห็นภาพของของตุลาการที่ไม่เคยเห็นและไม่เคยสนใจมาก่อนทำให้เห็นปริมาณมากมายของข้อมูลข่าวสารที่ล้นไหลออกมาและอิทธิพลของการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ เมื่อระบบถูกเปิดออกมา

ในบทที่ห้า เป็นบทสรุปจากสมมติฐานของการศึกษานี้ที่ว่าในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองโดยเฉพาะในกรณีการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการเลือกเฟ้นข่าวสารเพื่อทำหน้าที่กำหนดวาระพิจารณา ในการนี้ได้ขยายเขตแดนและเพิ่มความเข้มข้นของความขัดแย้งสิ่งทีการศึกษาชี้ให้เห็น คือ บทบาทและหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ไทยในฐานะสื่อมวลชนส่งผลกระทบต่อระบบการเมืองไทยอันเป็นระบบการเมืองซึ่งดำเนินไปตามกรอบของระบอบประชาธิปไตยแบบกึ่งอำนาจนิยม หรือรัฐราชการที่ประชาชนยังมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มากพอที่จะแสดงบทบาทของผู้กระทำทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ ยังไม่มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มกดดันมากพอ ระบบการเมืองของไทยจะสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในแง่ของการเรียกร้องต้องการของตน ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง และสามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลและข้าราชการได้นั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์เป็นหลัก เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนชนิดเดียวที่เอกชนเป็นเจ้าของ (ไม่นับเคเบิลทีวี) และมีบทบาททางการเมืองได้อิสระกว่าสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องเป็น "สื่อกลาง" สะท้อนความเรียกร้องต้องการของสาธารณชนไปยังรัฐบาล และการสนองตอบของรัฐบาลไปยังสาธารณชน แต่ในระบบการเมืองไทยแบบกึ่งประชาธิปไตยหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องทำหน้าที่มากกว่านั้น คือ ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำทางการเมืองด้วย เพื่อทำหน้าที่แทนกลุ่มผลประโยชน์ในการเป็นผู้กระทำทางการเมืองด้วย เพื่อทำ

หน้าที่แทนกลุ่มผลประโยชน์ชนในการเป็นผู้เรียกร้องต้องการแทนประชาชนตลอดจนถึงการเป็นผู้กำหนดหัวข้อหรือประเด็นที่จะเรียกร้องแทนประชาชนอีกบทบาทหนึ่ง

การเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องหรือที่เรียกว่าการกำหนดวาระพิจารณานี้ จากการศึกษาเฉพาะกรณีความขัดแย้งทางการเมืองนี้พบว่า การเป็นผู้จัดหรือกำหนดวาระพิจารณาของหนังสือพิมพ์นี้ มีอิทธิพลต่อการกำหนดภาพความขัดแย้งให้ดูเข้มข้นขึ้นด้วยการเลือกเฟ้นข่าวสาร การแสวงหาข้อมูลชนิดล้วงลูกเจาะลึก การย้าด้วยการลงข่าวอย่างต่อเนื่อง และการให้เนื้อที่แก่ข่าวสารขึ้นนี้และยังเป็นผู้กำหนดความสำคัญของเรื่อง เช่น กรณีความขัดแย้งในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกานี้ หนังสือพิมพ์เป็นผู้กำหนดว่าเรื่องนี้สำคัญ ประชาชนควรจะได้รับรู้ ในขณะที่เดียวกันหนังสือพิมพ์ก็เป็นผู้ให้ความรู้ แสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เรื่องส่วนตัวที่ซุกคืบเพื่อประกอบความเข้าใจประเด็นข้อกฎหมาย คำอธิบาย การตีความทางกฎหมายสุดท้าย หนังสือพิมพ์ก็เป็นผู้เรียกร้องแทนประชาชนให้ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจ ทำการตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง โดยที่ไม่ว่าเนื้อหาของสถานการณ์ขัดแย้งจริง ๆ จะมีความสำคัญมากทางการเมืองหรือไม่สำคัญมากก็ตาม แต่หนังสือพิมพ์เป็นผู้กำหนดและสะท้อนภาพออกมา เพราะประชาชนจะได้รับข่าวสารทางการเมืองอย่างจริงจัง ก็แต่โดยทางหนังสือพิมพ์หรือผู้นำทางความคิด

การเลือกเฟ้นข่าว การกำหนดความสำคัญ การแตกประเด็นหรือเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องของเรื่องราว บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ทำข่าวอย่างต่อเนื่อง ก็ได้ไปขยายเขตแดนของความขัดแย้งให้มีประเด็นเพิ่มขึ้น มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้นส่งผลให้ความเข้มข้นของความขัดแย้งเพิ่มขึ้น คือทำให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เข้มข้นรุนแรง ยุ่งเหยิง ปั่นป่วน

แน่นอนประชาชนจำนวนมากอาจไม่สนใจในเรื่องนี้ ไม่เข้าใจ ไม่รู้เรื่อง แต่หากเห็นเฉพาะการขาดหัวข่าว การเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องและเนื้อหาที่ปรากฏข่าวประชาชนไม่สนใจแต่อย่างน้อยก็ต้องเห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น

มีคำถามว่าแล้วบทบาทดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ได้ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้ที่ต้องทำการตัดสินใจของกลุ่มทั้งสองฝ่ายตลอดจนระบบการเมืองหรือไม่ ตามทฤษฎีระบบและโครงสร้างหน้าที่ ระบบการเมืองจะต้องพยายามทำให้ระบบเข้าสู่ภาวะสมดุล เพราะความตึงเครียดอาจทำให้ระบบเกิดวิกฤตการณ์หรือขาดเสถียรภาพได้ เนื่องจากรูปแบบแห่งการเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนต่อประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ย่อมบ่งบอกถึงแนวโน้มในการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้นได้ เมื่อใดก็ตามที่สื่อมวลชนได้เสนอข่าวและทรรศนะเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองในลักษณะที่ต่อเนื่องให้ความสำคัญด้วยการใช้เนื้อหาในการเสนอเนื้อหาเป็นพิเศษ ก็ย่อมแสดงว่า ประเด็นปัญหานั้นมีความสำคัญที่จะโน้มนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเมืองได้ และเมื่อใดก็ตามที่รัฐบาลไม่สามารถตัดสินใจในประเด็นปัญหาทางการเมือง โดยปล่อยให้การไหลของสารทางการเมืองในสื่อมวลชนเกี่ยวกับประเด็นความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ ก็มีแนวโน้มที่ระบบการเมืองหรือรัฐบาลเกิดปัญหาในเรื่องความมั่นคง จากการศึกษาถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งนี้พบว่าการขยายเขตแดนและการเพิ่มขึ้นของความเข้มข้นของความขัดแย้ง ยังไม่มากพอที่จะไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้นำทางการเมืองมากนัก เนื่องจากกรณีความขัดแย้งนี้เกิดในระบบการเมืองซึ่งมีรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ที่มาของอำนาจไม่โปร่งใสและเสถียรภาพของรัฐบาลไม่ได้ขึ้นกับเสียงของประชาชนตามครรลองระบอบประชาธิปไตย หากเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและหนังสือพิมพ์เสนอข่าวในระดับนี้ สถานการณ์ขัดแย้งคงดำรงอยู่ไม่ได้นาน โดย

ที่ไม่มีการตัดสินใจทำอย่างไรอย่างหนึ่ง ลูกฟุตบอลอาจยังไม่ถึงเท้านายทศแต่
 สภาฯ จะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจอยู่แล้ว นายทศก็ต้องวิ่งไปหาลูกบอลเอง
 ไม่อาจยืนรออยู่ได้นาน เนื่องจากภาพพจน์และความนิยมเป็นเรื่องสำคัญสำหรับ
 การดำรงอยู่ของรัฐบาลเป็นอย่างมากในสังคมการเมืองประชาธิปไตย สาเหตุ
 ประการต่อมา คือ กรณีขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาซับซ้อนต้องทำความเข้าใจถึง
 หลักการ ระบบและกฎหมาย อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับสถาบันซึ่งเป็นหลักค้ำจุนระบบ
 ที่เป็นนิติรัฐ ผู้ทำการตัดสินใจจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวัง และคำนึงถึง
 ความถูกต้องชอบธรรมในการตัดสินใจเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าอย่างน้อยการทำหน้าที่กำหนด
 วาระพิจารณา และการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ดังที่กล่าวมาแล้วก็ส่งผลกระทบ
 ต่อแต่ละช่วงของสถานการณ์ขัดแย้งอยู่ไม่น้อยตั้งแต่การเป็นเครื่องมือของการ
 ต่อสู้ ทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างการต่อสู้ การเป็นผู้กำหนด
 ความถูกต้องและตัดสินใจได้ยากขึ้น เกิดอิทธิพลโดยทางอ้อมต่อการตัดสินใจ

มีคำถามว่าในเมื่อบทบาทและหน้าที่ในการสอดส่องตีแผ่และตรวจสอบ
 กิจกรรมของรัฐ ของสื่อมวลชน หรือหนังสือพิมพ์ไทยในยามปกติ ส่วนหลังถูก
 รัฐบาลและผู้มีอำนาจทางการเมืองจำกัดและกำหนดเงื่อนไขในการแสดงบทบาท
 นั้น ๆ และความคุ้นเคยของรัฐราชการที่มักจะออกคำสั่งมากกว่าฟังความเห็นด้วย
 ธรรมชาติของการจัดลำดับการบังคับบัญชาและการรวบอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางอีก
 ทั้งระบบราชการไม่ชอบความโกลาหล วุ่นวายหรือความยุ่งยาก และนิยมการ
 ปกปิดข้อมูลข่าวสารของระบบหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากการศึกษา
 นี้สถาบันตุลาการเป็นสถาบันที่สามารถดำรงอยู่โดยกลไกของตนเองมานาน
 ถึงศตวรรษอยู่นอกเหนือการตั้งคำถามจากสาธารณชนในฐานะอำนาจหลักของ

ระบบการเมืองอยู่ในที่ที่ไม่มีใครคิดที่จะแตะต้อง กิจกรรมภายในไม่เป็นที่รับรู้ของสาธารณชน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างยืดเยื้อและรุนแรงนี้สะท้อนให้เห็นว่าจารีตประเพณีปฏิบัติเกิดปัญหา จากการศึกษาจะสังเกตเห็นได้ว่าจารีตประเพณีปฏิบัติเกิดปัญหา จากการศึกษาจะสังเกตเห็นได้ว่า นายประภาศน์ อวยชัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมถูกโจมตีอยู่ตลอดเวลาจากฝ่ายตรงข้ามว่า ไม่ทำตามประเพณีปฏิบัติที่บรรพบุรุษการเคยปฏิบัติสืบต่อกันมา ความขัดแย้งในเรื่องของตำแหน่งและอำนาจมีเกิดขึ้นเป็นระยะในหมู่ตุลาการ หากแต่จบลงไปได้ด้วยการปฏิบัติตามประเพณีปฏิบัติ จึงน่าสนใจว่าวันนี้เกิดอะไรให้กับระบบตรงนี้ จึงได้เกิดปัญหาการละเมิดประเพณีปฏิบัติขึ้นอย่างครึกโครม ซึ่งอยู่นอกเหนือของขอบเขตการศึกษานี้ หากจะอธิบายให้ละเอียดจำเป็นจะต้องมีการศึกษาเรื่องนี้อย่างเฉพาะเจาะจง

แต่เนื่องจากการขัดแย้งในกระบวนการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาปี พ.ศ. 2534 ครั้งนี้มีฝ่ายบริหารคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย คือ เป็นคู่กรณีความขัดแย้ง ประเด็นความขัดแย้งจึงเป็นประเด็นว่าฝ่ายบริหารเข้าไปก้าวก่ายฝ่ายตุลาการ จากการศึกษาโน้มว่าโดยโครงสร้างทางอำนาจของระบบการเมืองที่ได้วางไว้ ก็อาจถือได้ว่าฝ่ายบริหารเข้าไปก้าวก่ายฝ่ายตุลาการ แต่มิใช่เป็นการก้าวก่ายเพื่ออำนาจของฝ่ายบริหาร ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นยังคงเป็นความขัดแย้งในหมู่ตุลาการ ซึ่งบังเอิญตุลาการฝ่ายหนึ่งมีอำนาจบริหารเป็นเครื่องมือ บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อความขัดแย้งครั้งนี้ได้ถูกปิดกั้นเลย หนังสือพิมพ์สามารถทำข่าวนี้ได้เต็มที่ ม่านที่เคยขวางกั้นระหว่างสถาบันตุลาการและสาธารณชน ถูกเจาะเป็นรูพรุนไปหมด รัฐบาลตั้งแต่นายกรัฐมนตรี รองนายกฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ตลอดจนเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องถูกหนังสือพิมพ์ดึงมาตรวจสอบ มีการเสนอบทความกล่าวประณาม มีการใช้

สรรพนามเชิงเสียดสี คຸ້ຍເຢື້ຍເຣື່ອສ່ວນຕົວຈິງບ້າງເທິຈບ້າງແຕ່ກໍ່ທ່າຂ່າວໄດ້ໂດຍ ໄມ້ມີການຄວບຄຸມໃດ ໆ ແສດງໄຫ້ເຫັນວ່າ ຄວາມຕື່ນຕົວໃນເຣື່ອຂ່າວສາກໃນສັງຄມ ກາເມືອງໄທຍກ່າລັງມືຢູ່ໃນຣະດັບສູງ ເສຣິກາພໃນກາທ່າຂ່າວຈະເຫັນໄດ້ຈາກຣຸຣໄນີ້ ຈື່ງຈະເປັນໄປໄມ້ໄດ້ ຫາຣະບບຍັງປັດຢູ່ມີໄດ້ເປັດອອກສ່າກໄຫລຂ່າວສາກ ລັກຣະກາແປຣເປື້ຍນີ້ ອາຈມີສ່າເຕຸມາຈາກກາຂຍາຍຕົວທາງເສຣຸຣຸກືຈອຍ່າງສູງ ກາທຸຣໄນາຂ່າວສາກ ແລະກາຂຍາຍຕົວແລະໄຫລເວີຍນຂ່າວສາກ ເຕັບໂຕທາງກາດ້າກັບຕ່າງປຣະເທສ ຕ້ອງຟັງພາກາສືອສາກທໍ່ລັບໄວ ຄ່ອງຕົວ ຕ້ອງ ຟັງພາຂໍ້ອຸມຸລ ຣະບບຈືງຈ່າເປັນຕ້ອງມີກາທຸຣໄນາກາສືອສາກໂດຍເຈພາກາສືອສາກ ມວລຣນ ຣະບບຕ້ອງປັບຕົວແລະເປັດສ່າກໄຫລຂ່າວສາກ ເພື່ອຣອຣງຣັບກັບກາປຸຣິບັດີທຸຣໄນາທໍ່ ຂ່າວສາກ ເພື່ອໃຫ້ຣະບບກາເມືອງທ່າງກາໄດ້ອຍ່າງມີປຣະສືທືຄືກາພາແລະສ່າກາຕ່າງ ອຸຢູ່ໄດ້ແລະປຣະກອບກັບຕົວຜູ້ນ່າຣຸຣໄນາ ຄືອນາຍອານັກ ປັນຍາຣຸຣນ ມືນໂຍບາຍໄມ້ ປັດກັ້ນຂ່າວສາກ ຕ້ອງກາໃຫ້ມີຄວາມໂປຣ່ງໃສໃນສ່າຍຕາຂ່າວສາກ ໃນເຣື່ອ ຂ່າວສາກ ທ່າງກາຂ່າວສາກ ແລະທ່າງກາຂ່າວສາກ ຈື່ງໃນສັງຄມກາເມືອງຂ່າວ ຣໄທຍທຣຣະນະ ເຄີຍກັບເສຣິກາພຂ່າວສາກມວລຣນຂ່າວສາກຂ່າວສາກທ່າງກາເມືອງມີຄວາມ ສ່າກຕ້ອງອຍ່າງຍັງ

ແລະໃນສ່ວນຂ່າວສາກຂ່າວສາກຂ່າວສາກ ຈາກກາຕືກຣໄນາຈື່ງນ່າງສ່ວນຈະປຣາກຸ ຈື່ງຄັງຄວາມໄມ້ເປັນກາລາງ ຕາມຈຣຣຍາບຣຣໄນາ ແລະຕາມຄຸຣສມັບັດີຕ້ອງຈະມີສ່າກໄຫລ ອຸຣກກາສືອສາກມວລຣນ ແລະທັງນີ້ ເປັນຜູ້ເນື່ອງມາຈາກເງື່ອນໄຫລກາຄຣອບຈ່າ ຈາກເຈ້າຂ່າວສາກ ຫືຣືເຈ້າຂ່າວສາກທ່າງກາສ່າກກາເປັນຜູ້ກ່າທຸຣໄນາໃຫ້ຂ່າວສາກເປັນໄປ ຕາມທືຣທາງທ່າງກາຕ້ອງກາຄວາມຈືງທ່າງກາກຸຣໄນາ ຈື່ງເຣື່ອສ່າກຂ່າວສາກ ຈື່ງເຂັ້ມກາຂ່າວສາກ ກັບໃນເຂັ້ມກາຈືງອຍ່າງຈືງຈືງ ມີກາທ່າງກາເຂັ້ມກາທ່າງກາທ່າງກາທ່າງກາ ແລະກາທ່າງກາທ່າງກາ ທ່າງກາ ເປັນກາຈືງອື່ນ ໆ ອັກ ທ່າງກາເຣື່ອສ່າກໃນເຂັ້ມກາທ່າງກາທ່າງກາ ໃນກາ ຈື່ງເຣື່ອສ່າກທ່າງກາເປັນຕ້ອງມີຈຣຣຍາບຣຣໄນາເປັນເຣື່ອສ່າກທ່າງກາ ເນື່ອງຈາກເຣື່ອສ່າກທ່າງກາ

อิทธิพลมากมายต่อสังคมการเมือง ในฐานะสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ด้านการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับระบบการเมือง หากหนังสือพิมพ์ตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงตนอยู่ในจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ไทยควรจะได้มีความตื่นตัวที่จะรับผิดชอบตนเองด้วยการมีระบบหรือองค์กรที่จะควบคุมตนเอง นั่นคือ สภาการหนังสือพิมพ์ แต่อย่างไรก็ตามความเป็นกลางหรือไม่เป็นกลางของหนังสือพิมพ์ในบางกรณีก็ไม่ใช่เป็นเรื่องของการมีจรรยาบรรณ หรือหากแต่เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากกระบวนการแสวงหาข่าว และเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เป็นข่าว อย่างเช่นในกรณีการศึกษา^๕ บทบาทของหนังสือพิมพ์บางฉบับในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองนั้น ไม่สามารถทำหน้าที่เสนอข่าวสารอย่างเป็นกลางได้เนื่องจากข้อจำกัดของสถานการณ์ ซึ่งขัดแย้งกันและมีการกำหนดฝักฝ่าย การเข้าไปหาข่าวอย่างเจาะลึกและให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อผลการแข่งขันในด้านการตลาดก็สามารถทำให้เกิดความหวาดระแวงจากอีกฝ่าย และไม่ยอมให้ข่าว จึงต้องเสนอข่าวเพียงด้านเดียว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. สิ่งที่จะต้องศึกษาต่อไปเกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองก็คือการศึกษาเกี่ยวกับความเจาะจงของบทบาทของหนังสือพิมพ์ไทยว่าเหตุใดจึงไม่เกิดความเป็นทั่วไป (generalized) ขึ้นในหมู่หนังสือพิมพ์ไทย
2. ในส่วนของโครงสร้างนโยบายนั้นเห็นว่าควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบข่าวสารของรัฐให้เปิดออกสู่สาธารณะให้มากยิ่งขึ้น เพื่อ

ให้เกิดความโปร่งใสในด้านข้อมูลข่าวสารระหว่างระบบการเมืองกับสิ่งแวดล้อม
อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในขณะที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น
เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าว การไหลเวียนของข่าวสารจะค่อนข้างสับสนคลุม
เครือทำให้เกิดสภาวะการณ์ที่ไม่กระจ่างชัด การที่สาธารณชนได้รับรู้ข้อเท็จจริง
จากระบบการเมืองจะช่วยลดความสับสนของประชาชน และลดความตึงเครียด
ของระบบการเมือง